

N. Makiavelio “Valdovas” ir šiandieninis verslas

Audrius Dzikevičius

1998

Nikolo Makiavelio traktatas “Valdovas” – tai detalus, kruopščiai parengtas laiškas, skirtas konkrečiam asmeniui – Lorensui Medičiui. Šiuo veikalu N. Makiavelis siekė parodyti savo nusimanymą valstybės valdymo srityje. Šio traktato autorius neįsipareigojo laikytis visuotinai pripažintų moralės normų, todėl tai knyga, išreiškianti grynai utilitaristines idėjas, kurių turi laikytis valdovas, siekdamas įgyti ir išlaikyti valdžią savo rankose.

Kokios gi pagrindinės šio darbo idėjos?

Pradžioje autorius suskirsto valstybes į keletą tipų, apibūdina jų ypatybes, parodo jų klestėjimo bei nelaimių priežastis bei pateikia jų valdymo rekomendacijas.

Anot Makiavelio pirmoji sėkmingo valstybės valdymo dalis – tai kariuomenė, susidedanti iš piliečių, o ne iš samdomų kareivių. Samdyta kariuomenė yra pavojinga, “samdiniai nevieningi, kupini tuščios garbės, nedrausmingi ir neištikimi”. Samdinio alga – tai per menkas akstinas, dėl kurio jis pasiryžtų mirti. N. Makiavelis mano, kad pergalė, laimėta pasiremiant samdoma ar sąjungininkų kariuomene, niekada nebus tikra. Ir todėl reikia vengti tokių kariuomenės rūšių. Jokia valstybė nėra saugi, jei ji neturi nuosavos kariuomenės. Galima rasti paralelių ir šiandieniniame versle. Tik dėl atlyginimo dirbantis darbuotojas yra niekuo neįsipareigojęs įmonei. Jis dirbs tik tol, kol nebus jokių stresinių situacijų. Priešingu atveju toks darbuotojas sunkiu organizacijai momentu ją paliks. Todėl šiandieninėse įmonėse siekiama sukurti įsipareigojusius ilgalaikius darbo kolektyvus, įtrauktus į bendrą tikslų siekimą, jaučiančius stiprią identifikaciją su organizacija, kurioje dirbama.

Žinios – tai antroji sėkmingo valdymo dalis. “Valdovas privalo neturėti kitokių minčių ir rūpesčių kaip karas, kariuomenės tvarkymas ir mokymas, nes tai vienintelis menas, kurio reikalaujama iš valdovo”. Geras šių dalykų išmanymas yra pati svarbiausia priemonė, padedanti įgyti valdžią ir ją išlaikyti. Apie karo dalykus valdovas turi rūpintis tiek karo, tiek ir taikos metu. Tam N. Makiavelis siūlo du būdus: pratybas ir apmąstymus. Valdovas taikos metu neturi “sėdėti dykas”, bet savo išmone turėtų krauti turtą, kuris padės atremti likimo akibrokštus. Valdovas visuomet turi būti viskam pasirengęs. Be abejo žinios ir dabar laikomos sėkmingos veiklos pagrindu. Iš tiesų žinios – tai pagrindinis gamybos resursas. Šiuolaikinė įmonė nuolat renka žinias apie įvairias rinkos charakteristikas, konkurencinę padėtį, aplinkos tendencijas ir pan. Ji nuolat mokosi tam, kad pasiektų užsibrėžtus tikslus ar išlaikytų pasiektą būseną.

Trečioji sėkmingo valdymo dalis – tai tam tikri valdovo būdo bei elgesio bruožai. Valdovas turi būti tvirtas ir nepajudinamas, jis neturi bijoti šykštuolio vardo, jis neturi bijoti, jog bus apkaltintas žiaurumu, valdovas privalo elgtis santūriai, apdairiai ir žmoniškai. Geriau elgtis taip, kad valdovo bijotų negu mylėtų. Išmintingam valdovui neprivaloma laikytis duoto žodžio, jei tai jam galėtų pakenkti. Galiausiai N. Makiavelis teigia, kad “valdovui iš tikrųjų nebūtinos visos minėtos dorybės, bet jis privalo atrodyti jas turįs”. Valdovas visuomet turi būti pasirengęs “pasisukti taip, kaip to reikalauja permainingas likimo vėjas ir aplinkybių kaita”. Čia reikia pasakyti, kad šiuolaikinės vadovavimo teorijos nesutiktų su eile N. Makiavelio rekomendacijų, tačiau dalis jų yra ir šiandien laikomos kertinėmis vadovo savybėmis, pavyzdžiui, tokios kaip ryžtas, apdairumas, strateginis mąstymas, novatoriškumas.

Ketvirtasis kertinis valdymo dalykas – tai tinkamų ministrų pasirinkimas. N. Makiavelis rašo, kad “apie valdovo protą pirmiausia sprendžiama iš to, kokie žmonės jį supa”. Išmintingas valdovas pasirenka sumanius ir ištikimus pavaldinius, jis sugeba išvelgti jų

sugebėjimus ir moka išsaugoti jų ištikimybę. Valdovas turi sugebėti atskirti blogus žmonių darbus ir žodžius nuo gerų. Tam traktato autorius siūlo tokį metodą: “Jei matai, jog ministrui labiau rūpi savi reikalai nei valdovo ir kuris visur ieško tik savo naudos, vadinasi, iš jo nebus gero ministro ir tu niekada negalėsi juo pasikliauti”. Be to ir pats valdovas, siekdamas išsaugoti ministro ištikimybę, turi rūpintis juo, “jį gerbti, nešykštėti jam gėrybių, dalytis su juo pareigomis ir garbe”. Be abejo aukščiausią vadovą supantys žmonės, ir šiandien yra verslo sėkmės pagrindas. Nuo jų kompetencijos, sugebėjimų, pasišventimo siekti bendrų organizacijos tikslų, motyvacijos priklauso veiklos rezultatai. Todėl svarbu mokėti atskirti darbuotojus, siekiančius bendrų tikslų, ir tuos, kurie, siekia tik asmeninės naudos ir yra savanaudiški.

N. Makiavelis siūlo derinti pasiūlytas sėkmingo valdymo dalis, išlaikant tvirtą pozityvią nuostatą į pavaldinius. Tai padės jam išvengti pačių pavojingiausių dalykų – paniekos ir neapykantos. Tai padaryti įgalina aukščiau paminėtų sėkmingo valdymo dalių laikymasis bei galimybių pavaldiniams realizuoti save suteikimas. Valdovas turi rūpintis talentais, gerbti žmones, turinčius nepaprastų sugebėjimų, jis turi skatinti savo šalies piliečius ramiai dirbti savo darbą, pasiekusius geriausių rezultatų savo darbe valdovas turi apdovanoti, be to, valdovas turi rengti liaudžiai šventes bei vaidinimus. Be abejo tai aktualu ir šiandien. Vadovas turi mokėti panaudoti geriausias pavaldinių savybes bei sugebėjimus, jis turi atlyginti už pasiektus rezultatus bei organizuoti šventes įmonėje. Visa tai didins darbuotojų susidomėjimą darbu, motyvuos juos siekti geresnių rezultatų bei gerins bendrą psichologinį klimatą organizacijoje.

Citatos:

Makiavelis N. Valdovas: sėkmės taktika ir strategija vadovui. V.: Intelektualinių sistemų taikymo centras, 1998. – 110 p.